

สรุป ปัญหาและข้อเสนอแนะ

สรุป

ข้าวโพดเป็นพืชที่ทำรายได้ให้แก่ประเทศเป็นจำนวนมาก นับวันจะเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญมากยิ่งขึ้น และคาดหมายกันว่าประเทศไทยจะสามารถผลิตและส่งออกข้าวโพดออกเป็นอันดับที่ 2 หรือ 3 ในอนาคต สำหรับปริมาณความต้องการบริโภคข้าวโพดในประเทศมีอัตราสูงขึ้นเรื่อย ๆ เนื่องจากความเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วของอุตสาหกรรมผลิตอาหารสัตว์ รวมทั้งอุตสาหกรรมผลิตแป้งและน้ำเงินจากข้าวโพด ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมใหม่แต่มีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ทำให้ผลผลิตข้าวโพดไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาด ถึงแม้จะมีการเพิ่มเนื้อที่ในการปลูกข้าวโพดมากขึ้นก็ตาม แต่ก็เกินไปในอัตราลำบาก ดังนั้นการเพิ่มปริมาณผลผลิตโดยอาศัยเมล็ดพันธุ์ที่ดี ให้ผลผลิตสูงจึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง

เมล็ดพันธุ์ข้าวโพดที่ปลูกในประเทศไทยมีหลายพันธุ์ เช่น พันธุ์หิมเมือง พันธุ์แก้วเตมาลา พันธุ์สุวรรณ 1 พันธุ์สุวรรณ 2 และพันธุ์ลูกผสมต่าง ๆ เป็นต้น ในที่นี้ผู้วิจัยจะทำการศึกษาเฉพาะเมล็ดพันธุ์สุวรรณ 1 ซึ่งเป็นเมล็ดพันธุ์ที่ยอมรับกันว่าเป็นพันธุ์ที่ดี คือมีความต้านทานโรคและแมลงดี ระยะเวลาเก็บเกี่ยวได้ผลเร็ว ให้ผลผลิตต่อไร่สูงและได้รับการส่งเสริมจากรัฐบาล นอกจากนี้ยังเป็นที่ยอมรับกันอย่างแพร่หลาย

จากการศึกษาเรื่องต้นทุนการผลิตเมล็ดพันธุ์หลักของศูนย์วิจัยข้าวโพดข้าวฟ่างแห่งชาติ ในปี 2524/25 จากเนื้อที่ทำการเพาะปลูก 722.82 ไร่ ปรากฏว่าได้เมล็ดพันธุ์ 307,264.75 กิโลกรัม และเป็นเมล็ดพันธุ์ที่ปรับปรุงแล้ว 249,950 กิโลกรัม ผลผลิตเฉลี่ย 345.80 กิโลกรัมต่อไร่ โดยมีต้นทุนการผลิตกิโลกรัมละ 7.24 บาท ทั้งนี้ไม่รวมดอกเบี้ยเงินกู้ในอัตราร้อยละ 15 ต่อปี ซึ่งเป็นเงิน .33 บาทต่อกิโลกรัม และศูนย์วิจัยข้าวโพดข้าวฟ่างแห่งชาติได้จำหน่ายไปในราคากิโลกรัมละ 8 บาท ซึ่งเป็นราคาที่จำหน่ายไปโดยไม่ขาดทุน และไม่กำไรมากนัก แต่ถ้าจะบวกอัตรากำไรร้อยละ 12 ของต้นทุนการผลิตตามอัตรากำไรที่กรมส่งเสริมการเกษตรนำมาใช้เป็นจำนวน .91 บาทแล้ว ราคาจำหน่ายควรจะทำกับ 8.48 บาท

สำหรับต้นทุนการผลิตเมล็ดพันธุ์จำหน่ายซึ่งทำการศึกษาจากศูนย์ขยายพันธุ์ปีที่ 1 2 4 และ 5 กรมส่งเสริมการเกษตร ในปี 2524/25 นั้น บปรากฏว่ามีผลผลิตเฉลี่ยทั้ง 4 ศูนย์เท่ากับ 246.11 กิโลกรัมต่อไร่ และเป็นผลผลิตที่ปรับปรุงแล้วโดยเฉลี่ยเท่ากับ 216.13 กิโลกรัมต่อไร่ โดยมีต้นทุนการผลิตตัวเฉลี่ย 6.12 บาทต่อกิโลกรัม ซึ่งเป็นต้นทุนจากการขนส่งเมล็ดพันธุ์หลักจากกรมวิชาการเกษตรและศูนย์วิจัยข้าวโพดข้าวฟ่างแห่งชาติมายังศูนย์ขยายพันธุ์ ต้นทุนในการซื้อเมล็ดพันธุ์คืนจากเกษตรกรแปลงขยายพันธุ์ รวมทั้งต้นทุนในการให้โตมาซึ่งเมล็ดพันธุ์ที่ปรับปรุงแล้ว โดยไม่รวมต้นทุนในการซื้อเมล็ดพันธุ์หลักจากกรมวิชาการเกษตรและศูนย์วิจัยข้าวโพดข้าวฟ่างแห่งชาติ ในราคากิโลกรัมละ 8 บาท เนื่องจากกรมส่งเสริมการเกษตรถือว่าต้นทุนส่วนนี้เป็นของกรมวิชาการเกษตรและศูนย์วิจัยข้าวโพดข้าวฟ่างแห่งชาติแล้ว การที่จะนำมารวมคำนวณอีกครั้งจะทำให้เป็นการคำนวณต้นทุนการผลิตเมล็ดพันธุ์ของรัฐบาลซ้ำ ซึ่งจะมีผลทำให้ต้นทุนการผลิตสูง ทั้งนี้กรมส่งเสริมการเกษตรได้กำหนดราคาจำหน่ายในราคากิโลกรัมละ 6.50 บาท ซึ่งเป็นราคาที่สามารรถจะจำหน่ายได้โดยได้กำไรกิโลกรัมละ .38 บาท แต่ถ้ากำหนดราคาโดยบวกอัตรากำไรที่กรมส่งเสริมการเกษตรกำหนดไว้ในอัตราร้อยละ 12 ของต้นทุนการผลิตแล้ว ราคาจำหน่ายจะเป็นกิโลกรัมละ 6.85 บาท

เนื่องจากในการศึกษาเกี่ยวกับต้นทุนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวโพดมีวัตถุประสงค์ให้ผู้ที่สนใจจะทำการลงทุนได้ทราบข้อมูลที่ใกล้เคียงความจริงด้วย จึงได้ศึกษาต้นทุนการผลิตโดยนำต้นทุนในการซื้อเมล็ดพันธุ์หลักกิโลกรัมละ 8 บาทและดอกเบี้ยเงินกู้ยืมในอัตราร้อยละ 15 ต่อปีของเงินกู้ยืมระยะสั้น ค่าซื้อเมล็ดพันธุ์ และเงินกู้ยืมระยะยาวมารวมคำนวณด้วย จะทำให้ต้นทุนการผลิตแต่ละศูนย์เป็น 15.95 17.24 14.48 และ 15.57 บาทต่อกิโลกรัมตามลำดับ ซึ่งตัวเฉลี่ยจะได้ 15.81 บาทต่อกิโลกรัม และเมื่อบวกอัตรากำไรร้อยละ 12 ของต้นทุนการผลิตแล้ว ผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์จำหน่ายควรจะจำหน่ายในราคาเท่ากับหรือมากกว่า 17.71 บาทต่อกิโลกรัม

การผลิตเมล็ดพันธุ์ ถ้ามีต้นทุนการผลิตต่ำจะเป็นผลทำให้ราคาจำหน่ายต่ำ เกษตรกรสามารถซื้อได้มากขึ้น ผู้ผลิตจะมีรายได้สูงขึ้น ซึ่งจะทำให้เกิดอุตสาหกรรมผลิตเมล็ดพันธุ์จำหน่ายมากขึ้น อันเป็นผลทำให้รายได้ประชาชาติสูงตามไปด้วย แต่ในการผลิตเมล็ดพันธุ์จำหน่ายก็ประสบปัญหาเช่นกัน ซึ่งอาจจะสรุปปัญหาใหญ่ ๆ ได้ดังนี้

ปัญหาและข้อเสนอนำมาใช้ในการปลูกและเก็บเกี่ยว

ในการผลิตเมล็ดพันธุ์ สิ่งสำคัญที่ควรคำนึงถึงคือการปลูก การตรวจตราดูแลและบำรุงรักษาของเกษตรกรผู้จัดทำแปลงขยายพันธุ์หรือผู้หน้าที่ทำการปลูก ดูแลและบำรุงรักษาของกิจการเป็นสำคัญ เพราะถ้าเมล็ดพันธุ์ที่ได้เป็นเมล็ดพันธุ์ที่มีโรคและแมลงติดไปด้วย หรือปลูกแล้วทำให้ได้ผลผลิตต่ำ ก็จะทำให้เมล็ดพันธุ์ที่ได้รับการปรับปรุงมีปริมาณน้อยและมีต้นทุนการผลิตต่อหน่วยสูง

1. ปัญหาในการปลูกที่ทำให้เมล็ดพันธุ์ที่ได้จากแปลงขยายพันธุ์มีคุณภาพต่ำ มีดังนี้

1.1 เกษตรกรทำการเพาะปลูกและบำรุงรักษาไม่ดีพอ เช่น ไม่เตรียมดิน และปลูกให้ถูกต้อง ให้น้ำและให้ปุ๋ยมากเกินไป ไม่ตรงกับความต้องการของข้าวโพด ปล่อยให้โรคแมลงรบกวนโดยไม่มี การป้องกันและกำจัด เมล็ดที่เก็บมาได้จึงไม่สมบูรณ์แข็งแรง นอกจากนี้ยังประสบปัญหาเรื่องหนูซึ่งเป็นศัตรูสำคัญอันดับหนึ่งที่ทำความเสียหายให้แก่ข้าวโพดที่ปลูกมาก

1.2 เกษตรกรปล่อยให้เมล็ดพันธุ์ที่ขยชนิดอื่นที่ไม่ต้องการขึ้นปะปนกับพันธุ์ที่ต้องการปลูกเพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์ ปล่อยให้มีความชื้นที่ร้ายแรงขึ้นปะปนในแปลงขยายพันธุ์ ทำให้เมล็ดที่ผลิตได้เป็นพันธุ์ที่ไม่บริสุทธิ์ และการคัดเลือกไม่ถูกต้องตามเวลาหรือสภาพ คือ ถ้าหลังคัดเลือกแล้วฝนตกมากเกินไปหรือน้อยเกินไปจะทำให้เสียหายไปเปล่า ๆ

1.3 เกษตรกรเก็บเกี่ยวพืชในขณะที่เมล็ดยังไม่แก่เต็มที่ เมื่อเก็บมาแล้วไม่ตากให้แห้งนำไปกองทับถมกันไว้ทำให้เมล็ดพันธุ์ที่ยังไม่แก่เต็มที่ที่มีความงอกอ่อนแอ

1.4 การนวดเมล็ดพันธุ์เป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่ง ตามปกติเมล็ดข้าวโพดที่จะใช้ทำพันธุ์จะต้องไม่ถูกกระทบกระเทือนจากการนวดแรงเกินไปจนทำให้เมล็ดแตกหักเสียหาย เช่น การใช้รถแทรกเตอร์นวดหรือเครื่องนวดที่มีกำลังแรงมากเกินไป แม้จะมองไม่เห็นจากภายนอกว่าเมล็ดแตกแล้ว แต่เวลาเพาะเมล็ดตุมักจะปรากฏว่าต้นอ่อนที่งอกขึ้นมาไม่สมบูรณ์ เช่น ราก ลำต้น หรือส่วนที่จะเป็นใบอ่อนหักหรือขาดออกจากกัน ไม่สามารถใช้ทำพันธุ์ได้

1.5 เมล็ดถูกฝนหรือเปียกชื้นอยู่ในไร่อะไรสักแห่งแล้วเป็นเวลานานจะทำให้คุณภาพของเมล็ดต่ำลง เช่น มีความงอกต่ำ มีโรคประเภทเชื้อราหรือแมลงทำลาย เมื่อเก็บไปพร้อมกับเมล็ดพันธุ์ที่ดีจะทำให้เกิดโรคและแมลงติดต่อไปถึงเมล็ดที่มีคุณภาพดี ทำให้เมล็ดพันธุ์ที่ดีได้รับความเสียหายไปด้วย นอกจากนั้นการเก็บเกี่ยวเมล็ดที่เปียกชื้นเป็นจำนวนมาก ๆ

เพื่อรอการอบเป็นเวลานาน ๆ จะทำให้เมล็ดพันธุ์ได้รับความเสียหายได้ ในกรณีปลูกข้าวโพด ในฤดูแล้ง ถ้าทำการปลูกข้าวอาจมีปัญหาในการเก็บเกี่ยวเพราะขณะเก็บเกี่ยวจะมีฝนตกและ ทำให้ล่าช้า ซึ่งทำให้ฝักข้าวโพดเน่าเสียหายเนื่องจากเชื้อรา

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 ทำการปรับปรุงวิธีการปลูกและการดูแลรักษา ถึงแม้ในปัจจุบันจะมีการใช้เครื่องทุ่นแรงช่วยในการเตรียมดินก็ตาม วิธีปฏิบัติทั่วไปยังไม่ดีพอ ต้องมีการปรับปรุงอีกมาก โดยเฉพาะเมื่อ ประสบปัญหา เรื่องสภาพดินฟ้าอากาศด้วย ดังนั้นการปรับปรุงสภาพพื้นที่ก็เป็นสิ่งควรทำ ซึ่งจะพอช่วยได้คือ ในพื้นที่ที่มีสภาพน้ำยังควรหาทางระบายน้ำ ปรับที่ให้ราบเรียบพอสมควร การปรับปรุงดินให้มีสภาพอุ้มน้ำจะช่วยในกรณีเกิดสภาพแห้งแล้ง ดังนั้นการไถให้ลึกพอสมควร พรวนดินให้ร่วนซุย และการใช้ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยพืชสดก็จะช่วยได้มาก ถ้าสามารถทำได้ จะใช้ปุ๋ยวิทยาศาสตร์ได้ดี แต่ควรใช้ให้ถูกต้องตามประเภทของพืชและปริมาณที่กำหนด ตลอดจนวิธีใช้ให้ถูกต้องและพรวนให้คลุกเคล้ากับดิน

2.2 ชักจูงให้เกษตรกรทำตามคำแนะนำของนักวิชาการเท่าที่จะสามารถทำได้ และในเวลาเดียวกันเมื่อส่งเจ้าหน้าที่ไปให้คำแนะนำดูแลก็ควรจะต้องมีการดัดแปลงแก้ไขบางอย่างให้ตรงต่อสภาพภูมิอากาศ สภาพพื้นที่ของแต่ละท้องถิ่นด้วย นอกจากนี้ต้องเอาใจใส่ดูแลและเป็นที่ปรึกษาของเกษตรกรได้

2.3 เมื่อมีวัชพืชหรือพันธุ์อื่นขึ้นปะปนจะต้องถอนวัชพืชหรือพืชพันธุ์ชนิดอื่นที่ไม่ต้องการออกเสียแต่แรก ขณะที่พืชเหล่านั้นยังไม่ผสมพันธุ์ หรือถ้าปรากฏว่ามีต้นที่เป็นโรคขึ้นปะปนอยู่ในไร่นา เกษตรกรจะต้องรีบถอนทิ้งเผาหรือทำลายก่อนเพื่อมิให้เชื้อโรคได้แพร่กระจายไปสู่ต้นอื่น ๆ นอกจากนี้ถ้าจะใช้ยาฉีด การใช้ยาต้องให้ถูกต้องทั้งอัตรา ชนิดของยา เวลาฉีด สภาพความชื้นในดิน เป็นต้น

2.4 ในด้านปัญหาเรื่องแมลงนั้น ถ้าเป็นกรณีเกิดตึกแตนป่าทั้งกำ ควรแจ้งให้หน่วยราชการช่วยปราบ แต่ถ้าเป็นแมลงประเภทอื่นจะดำเนินการแบบประสมประสาน คือ มีทั้งการใช้ยากำจัด การใช้พันธุ์ที่มีความต้านทาน เช่น พันธุ์สุวรรณ 1 ใช้แมลงอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์ รวมทั้งการปลูกและดูแลรักษาช่วยได้ โดยพยายามหลีกเลี่ยงการใช้ยาให้น้อยที่สุด

2.5 ระวังระมัดระวังในการนวดเมล็ดจากฝัก อย่าให้เกิดความเสียหายแตกหัก ดังนั้นควรใช้เครื่องสีหรือกระเทาะเมล็ดซึ่งมีราคาไม่แพง

2.6 ในการเก็บเกี่ยวควรปล่อยให้ฝักแก่แห้งคาต้นให้นานที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อป้องกันไม่ให้มีความชื้นสูง อันจะทำให้เกิดเชื้อราได้ง่าย ถ้าฝักแก่ถูกฝนควรเก็บเกี่ยว แล้วนำมาตากให้แห้งหรือมีละอุน้ำก็ฝงลมไว้

2.7 ควรให้มีการสนับสนุนการบริการด้านสินเชื่อในอัตราดอกเบี้ยต่ำ และระยะเวลาชำระหนี้เพื่อเกษตรกรจะได้สามารถกู้มาลงทุน ซื้อวัสดุอุปกรณ์ช่วยในการปลูก เก็บเกี่ยว ดูแลรักษา

2.8 ให้ความรู้เกี่ยวกับการปลูก เก็บเกี่ยว ดูแลรักษาแก่เกษตรกร เพื่อให้ปฏิบัติได้ถูกต้องและได้วิธีการที่ดี

2.9 ต้องระมัดระวังเรื่องหนู การให้ยาเบื่อและเหยื่อล่อไม่ค่อยจะได้ผล การป้องกันที่ดีคือ ต้องรักษาแปลงปลูกให้สะอาด ไม่มีวัชพืชและพืชอื่นขึ้นปกคลุม

2.10 การปลูกควรระวังกระทำเสียแต่เนิ่น ๆ และควรศึกษาถึงลักษณะการกระจายของฝนในที่ที่จะทำการปลูกให้ละเอียดเสียก่อน

ปัญหาและข้อเสนอแนะในการผลิตเมล็ดพันธุ์และการเก็บรักษา

การผลิตเมล็ดพันธุ์ในที่นี้จะเป็นการผลิตในโรงงาน ในการเพิ่มผลผลิตต่อไร่ นั้น เมล็ดพันธุ์ที่ดีที่ผ่านขบวนการผลิตอย่างครบถ้วนแล้วนั้น เมื่อนำมาทำการปลูกแล้วจะทำให้ได้ผลผลิตต่อไร่สูงขึ้น

1. ปัญหา ในด้านการผลิต มีดังนี้

1.1 การคัดซื้อเมล็ดพันธุ์คืนจากเกษตรกรและการขนส่งเมล็ดพันธุ์จากแปลงขยายพันธุ์ไปยังศูนย์ขยายพันธุ์พืช เพื่อนำไปผ่านขบวนการต่าง ๆ เช่น ทำการอบ ทำความสะอาด คัดขนาด คลุกยาเคมี มีส่วนทำให้เมล็ดพันธุ์เสื่อมคุณภาพได้ หากกระทำการโดยชักช้า และไม่มีความระมัดระวังพอ เช่น ปล่อยให้เกษตรกรเก็บเมล็ดพันธุ์ไว้ในยุ้งฉาง กระสอบหรือสถานที่ซึ่งปล่อยให้เมล็ดถูกแดด ถูกละอองน้ำ ทำให้เมล็ดเปียกชื้น ขึ้นรา เกิดโรค และแมลงเข้าทำลายภายหลัง เพราะโรคและแมลงชอบทำลายเมล็ดที่เปียกชื้นหรือมีความชื้นสูง ทำให้เมล็ดพันธุ์เสื่อมคุณภาพลงได้ หรือชนในระหว่างฤดูฝนและไม่มีความระมัดระวังพอ จะทำให้เมล็ดพันธุ์ได้รับความเสียหายเช่นกัน ถึงแม้จะนำไปอบให้แห้งภายหลังก็ไม่สามารถจะทำให้เมล็ดพันธุ์มีคุณภาพดีขึ้นมาได้ ยิ่งกว่านั้นจะทำให้เมล็ดที่อยู่ในล๊อต (Lot) เดียวกันได้รับความเสียหายและมีคุณภาพต่ำลงด้วย

1.2 ถ้าข้าวโพดเสียหายมากจะทำให้เกิดปัญหาเรื่องค่าแรงจะสูงมาก เพราะต้องมีการปลูกซ่อมหลายครั้ง

1.3 งบประมาณในการตัดซื้อไม้เพียงพอและไม่สะดวกในการตัดซื้อให้รวดเร็ว โดยไม่ปล่อยให้เมล็ดพันธุ์อยู่กับเกษตรกรนาน นอกจากนี้ยังมีปัญหาเรื่องฉางเก็บ หรือไซโลไม้เพียงพอ

1.4 อุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ในการผลิตโดยเฉพาะที่ศูนย์วิจัยข้าวโพดข้าวฟ่างแห่งชาติ ยังไม่เพียงพอ ยังเป็นขนาดเล็กและไม่ทันสมัยเท่าที่ควร

1.5 การผลิตเมล็ดพันธุ์ยังขาดการสนับสนุนจากรัฐบาลเท่าที่ควร

1.6 เกษตรกรยังขาดความรู้ ขาดความระมัดระวังและความสนใจในการเก็บรักษา

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 รัฐบาลควรสนับสนุนบริษัทเอกชนให้เป็นผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ในรูปแบบของการอุตสาหกรรม โดยรัฐจะไม่แข่งขันกับเอกชน แต่จะให้ความช่วยเหลือสนับสนุนด้านวิชาการและด้านการค้า นอกจากนี้ควรกำหนดราคาให้ใกล้เคียงความเป็นจริง เพื่อให้เห็นความแตกต่างระหว่างเมล็ดพันธุ์ (seeds) กับเมล็ดธัญพืช (grain)

2.2 ควรมีกฎหมายควบคุมคุณภาพเมล็ดพันธุ์เพื่อป้องกันผลประโยชน์ของชาวไร่ และกันนักฉวยโอกาสกล่าวอ้างชื่อเมล็ดไม้ดีจำหน่ายเป็นพันธุ์ด้วย

2.3 รัฐบาลควรให้การสนับสนุนด้านการศึกษาแก่เกษตรกร สถาบันการเงิน นักส่งเสริมตลอดจนนักการเมืองให้เข้าใจถึงความสำคัญในการใช้เมล็ดพันธุ์ดี นอกจากนี้ควรให้ความสนใจต่อหน่วยงานที่รับผิดชอบในการผลิตเมล็ดพันธุ์ โดยให้ได้รับงบประมาณเพียงพอต่อความต้องการที่จะนำไปใช้ในการผลิตเมล็ดพันธุ์ ซึ่งจะเป็นการช่วยลดความเสียหายที่จะเกิดขึ้นในการผลิตและเป็นการลดต้นทุนการผลิตไปในตัวด้วย นอกจากนี้ควรกำหนดหลักเกณฑ์หน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับการผลิตเมล็ดพันธุ์ไว้อย่างละเอียดและชัดเจน เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับงานนั้น ๆ อย่างครบถ้วนถูกต้อง

2.4 ควรให้ความรู้และสร้างความสนใจเกี่ยวกับการระมัดระวังในการเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์

ปัญหาและข้อเสนอแนะในด้านการตลาดและการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์

ตลาดเป็นแหล่งที่จะทำให้อุตสาหกรรมการผลิตเมล็ดพันธุ์ขยายเพิ่มขึ้นหรือไม่ ดังนั้น ปัญหาในด้านการตลาดจึงเป็นสิ่งที่ควรจะนำมาพิจารณาเช่นกัน นอกจากนี้การจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ ตีให้ถึงมือเกษตรกรทันเวลาปลูกนั้นเป็นสิ่งจำเป็นและเป็นความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้องด้วยกัน ทุกฝ่าย เพราะหากเมล็ดพันธุ์จำหน่ายไปถึงมือเกษตรกรช้ากว่ากำหนดหรือฤดูกาลที่เกษตรกรจะ ไร่ปลูกแล้วย่อมจะทำให้เกิดความเสียหายแก่เกษตรกรขึ้นได้ เช่น ผลผลิตของเกษตรกรจะลด ต่ำลง บางครั้งต้องเตรียมดินปลูกใหม่ทำให้เสียเวลาแรงงานและเสียเงินในการลงทุนเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ยังทำให้การวางแผนปลูกพืชต่าง ๆ ของเกษตรกรต้องเปลี่ยนแปลงไปด้วย ซึ่งมีผล กระทบต่อเศรษฐกิจและรายได้ของเกษตรกร และที่สำคัญคือ ถ้าเป็นโครงการของทางราชการ แล้ว หากเกษตรกรไม่ได้รับเมล็ดพันธุ์ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ก็จะหันไปปลูกพืชอื่นแทน ซึ่งจะ ทำให้เกิดความเสียหายแก่ทางราชการเป็นอย่างมาก ทำให้เมล็ดพันธุ์เหลือตกค้างปีและเสื่อม คุณภาพไปในที่สุด และจะทำให้เกษตรกรหมดความเลื่อมใสศรัทธาในระบบราชการ โดยเฉพาะ ทำให้การส่งเสริมการเกษตรต้องล้มเหลว

1. ปัญหาที่สำคัญมีดังนี้

1.1 ปัญหาที่ทำให้การจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ไปถึงมือเกษตรกรล่าช้า เพราะ องค์การตลาดเพื่อเกษตรกร (อ.ต.ก.) ยังไม่มีสำนักงานสาขาอยู่ในต่างจังหวัด ดังนั้น เมล็ดพันธุ์ที่กรมส่งเสริมการเกษตรผลิตได้ยังคงเก็บอยู่ที่ศูนย์ขยายพันธุ์พืชเป็นส่วนใหญ่ เมื่อ เกษตรกรสั่งซื้อ อ.ต.ก. จึงจะให้เจ้าหน้าที่ส่งเมล็ดพันธุ์จากศูนย์ขยายพันธุ์พืชไปให้เกษตรกร บางครั้ง อ.ต.ก. นำเมล็ดพันธุ์จากศูนย์ฯ ไปเก็บที่สำนักงานใหญ่ของ อ.ต.ก. ซึ่งต้องขนส่ง เป็นระยะทางไกลกว่าเมื่อเทียบจากศูนย์ฯ ไปยังผู้ซื้อ

1.2 อำนาจในการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ยังจำกัดอยู่ โดยเฉพาะการจำหน่าย เมล็ดพันธุ์ให้แก่ส่วนราชการต่าง ๆ ที่เป็นเงินเชื่อ ตามระเบียบการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ที่วาง ไว้ เป็นอำนาจของอธิบดีเท่านั้นที่เป็นผู้อนุมัติให้จำหน่ายได้ ซึ่งทำให้ล่าช้ามาก

1.3 การขนส่งเมล็ดพันธุ์ของทางราชการบังคับให้ต้องส่งทาง ร.ล.พ. เท่านั้น ซึ่งทำให้ล่าช้ามากในกรณีที่ส่งครั้งละน้อย ๆ ทาง ร.ล.พ. จะต้องรอให้มีปริมาณสินค้ามาก ๆ จึงจะขนส่งให้ได้ เมล็ดพันธุ์ต้องตกค้างกว่าจะถึงมือผู้สั่งซื้อ ต้องใช้เวลาเป็นแรมเดือน นอกจากนี้ จะทำให้เสียเวลาแล้วยังทำให้เมล็ดพันธุ์ไปสับเปลี่ยนปะปนกันทำให้เมล็ดพันธุ์ไม่บริสุทธิ์

1.4 ระบบราชการไม่เอื้ออำนวยให้การจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ ซึ่งเป็นงานทางด้านธุรกิจดำเนินไปได้คล่องตัวและรวดเร็ว เมื่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องดำเนินไปแบบปกติ ซึ่งมีขั้นตอนมากมาย การจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ซึ่งเป็นธุรกิจที่ต้องการความคล่องตัวและรวดเร็วจึงล่าช้าไปด้วย

1.5 เกษตรกรส่วนใหญ่ ถ้าไม่เก็บเมล็ดพันธุ์ที่ตนเองผลิตได้เองไว้จำหน่ายในฤดูปลูกต่อไป ก็จะไปซื้อจากพ่อค้าในท้องถิ่น ซึ่งจะเป็นเมล็ดพืช (Grain) มากกว่าจะเป็นเมล็ดพันธุ์หรืออาจเป็นเมล็ดพันธุ์ที่ไม่ได้รับการผลิตให้เป็นเมล็ดพันธุ์ที่ดี ทั้งนี้เพราะถือความสะดวกในการซื้อและราคาถูก ซึ่งเมล็ดที่เอามาทำพันธุ์นั้นอาจไม่ดีเท่าที่ควร ผลผลิตที่ได้จึงต่ำ สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะเกษตรกรไม่มีความรู้ความเข้าใจ โดยคิดว่าเมื่อปลูกไปแล้วก็ได้ผลผลิตเหมือนกัน และสะดวกทั้งราคาถูก ซึ่งเกษตรกรยากจนสามารถจะซื้อได้

1.6 ในปัจจุบันเริ่มมีเอกชนมาดำเนินการผลิตเมล็ดพันธุ์จำหน่ายมากขึ้น ทำให้มีการแข่งขันด้านราคากันโดยไม่คำนึงถึงคุณภาพของเมล็ดพันธุ์ ซึ่งจะทำให้เกษตรกรได้ผลผลิตที่ต่ำ

2. ข้อเสนอแนะ มีดังนี้

2.1 องค์การตลาดเพื่อเกษตรกร ควรมีสายขาดังอยู่ในต่างจังหวัดให้มากขึ้น และที่สาขาแต่ละแห่งควรมีโกดังเก็บเมล็ดพันธุ์พืชไว้เพื่อเก็บเมล็ดพันธุ์ไว้จำหน่ายแก่เกษตรกรควบคู่ไปกับการจำหน่ายปัจจัยการผลิตอื่น ๆ นอกจากนี้แหล่งใดหรือจังหวัดใดที่ไม่มีสาขาของ อ.ต.ก. ตั้งอยู่ รัฐบาลควรจะต้องมอบให้สหกรณ์หรือกลุ่มเกษตรกรที่มีการดำเนินงานทางการค้าเป็นผู้จำหน่ายเมล็ดพันธุ์แก่เกษตรกรด้วย และหากไม่ขัดกับระเบียบทางราชการ ก็อาจจะอนุญาตให้บริษัทร้านค้าเป็นผู้แทนจำหน่าย โดยได้รับส่วนลดในการจำหน่ายเช่นเดียวกับ อ.ต.ก. และให้มีการโฆษณามากขึ้น

2.2 หากเป็นโครงการของกรมส่งเสริมการเกษตร การจำหน่ายให้จังหวัด ควรจะอนุญาตให้ผู้อำนวยความสะดวกขยายพันธุ์พืชเป็นผู้พิจารณาจำหน่ายให้ได้โดยไม่ต้องขออนุมัติมายังกรมอีก เพราะเป็นการล่าช้า และเสียเวลาโดยใช่เหตุ

2.3 ถ้ามีการขนส่งครั้งละน้อย ๆ ไม่ถึง 1 ตันควรจะอนุญาตให้จ้างรถยนต์บรรทุกของเอกชนได้ และถ้าหน่วยราชการใดสั่งซื้อเมล็ดพันธุ์มาโดยมิได้นำเมล็ดพันธุ์นั้นไปใช้ในโครงการของกรมส่งเสริมการเกษตร เช่น โครงการจัดทำแปลงสาธิตแล้ว ควรให้หน่วยงานนั้น ๆ ออกค่าขนส่งเอง โดยใช้รถบรรทุกของเอกชน

กรณีถ้าเกษตรกรสั่งซื้อจำนวนน้อย ควรจัดส่งทางรถยนต์บรรทุกของเอกชน โดยเกษตรกรจะต้องออกค่าขนส่งเอง

แต่ถ้ามีผู้สั่งซื้อครั้งละมาก ๆ ให้ใช้รถบรรทุกของกลุ่มฯ จัดส่งให้ โดยผู้ซื้อจะต้องเสียค่าขนส่งให้แก่ทางราชการในอัตราเช่นเดียวกับอัตราค่าขนส่งทาง ร.ส.พ. และรายได้นั้นทางกลุ่มฯ นำเข้าเป็นรายได้แผ่นดิน

2.4 การแก้ไขระบบราชการนั้นทำได้ยาก แต่ถ้าอาศัยข้อ 1, 2 และ 3 มาช่วยก็จะทำให้ลดปัญหาเรื่องนี้ได้

2.5 ควรมีระบบการรับรองเมล็ดพันธุ์ออกมาควบคุมเพื่อให้เกษตรกรได้ประโยชน์จากการใช้พันธุ์ที่ดีและมีคุณภาพ และเป็นการส่งเสริมการตลาดเมล็ดพันธุ์ใหม่ในคงมีกฎหมายคุ้มครองเอกลักษณ์ของนักปรับปรุงพันธุ์ เพราะจะเป็นตัวช่วยเร่งให้นักปรับปรุงพันธุ์ภาคเอกชนมีบทบาทมากขึ้น เนื่องจากผู้ผลิตพันธุ์จะได้ประโยชน์อย่างเต็มที่จากผลงานของตนเอง

2.6 เพิ่มปริมาณการผลิตของส่วนราชการให้เพียงพอต่อความต้องการของตลาดไปก่อน ต่อเมื่อส่วนเอกชนเข้ามาช่วยดำเนินงานด้านนี้มากขึ้นและมั่นคง ทั้งได้มาตรฐานแล้ว ส่วนราชการจึงค่อยลดการผลิตลง คือส่วนราชการไม่ควรแข่งขันกับเอกชนในการผลิตและจำหน่าย เพราะจะมีผลในด้านราคา การส่งเสริมการผลิตและตลาด

2.7 ส่งเสริมให้เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประโยชน์ของการใช้เมล็ดพันธุ์ที่ดี และวิธีพิจารณาตัดสินใจในการเลือกซื้อเมล็ดพันธุ์ชนิด ยี่ห้อใด เพราะในสมัยปัจจุบันมีกิจการผลิตเมล็ดพันธุ์มากขึ้น ซึ่งมีทั้งได้มาตรฐานและไม่ได้มาตรฐาน นอกจากนี้ควรให้ความรู้แก่เกษตรกรในเรื่องการเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อเกษตรกรเอง และผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ด้วย นอกจากนี้ควรมีการเพิ่มการโฆษณาประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรทราบถึงแหล่งจำหน่ายของเมล็ดพันธุ์ ปริมาณความสามารถในการผลิตในแต่ละปี ปริมาณเมล็ดพันธุ์ที่จำหน่ายมีปริมาณเท่าใด เพื่อเกษตรกรจะได้ไปซื้อโดยไม่ผิดหวังว่าไปซื้อแล้วไม่ได้ ซึ่งทำให้เกษตรกรเสียเวลาและค่าใช้จ่ายด้วย

หากมีการปรับปรุงข้อบกพร่องต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น การส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวโพดและการส่งเสริมให้เกษตรกรรู้จักใช้แต่พันธุ์ที่ดีในการปลูกข้าวโพด จะบรรลุวัตถุประสงค์อันจะมีผลต่อการเพิ่มผลผลิตต่อไร่ให้สูงขึ้น ซึ่งจะมีผลต่อเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ปลูกและของประเทศด้วย